

ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ*

PERFORMANCE EFFECTIVENESS OF PUBLIC HEALTH VOLUNTEERS IN
MUANG DISTRICT, OF CHAIYAPHUM PROVINCE

พระณัฐพล สิริวัฒนโธ

Phra Natthaphon Sirivaddhano

วัดคุณหญิงส้มจีน จังหวัดปทุมธานี

Watkhunyingsojjean, Pathum Thani Province

E-mail: mnbv45460@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เปรียบเทียบระดับความคิดเห็น ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ปัญหาอุปสรรค คือ อาสาสมัครสาธารณสุขยังขาดความรู้ในเรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ข้อเสนอแนะควรจัดให้มีอบรมสำหรับหลักสูตรการพยาบาลเบื้องต้น

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การปฏิบัติงาน; อาสาสมัคร

Abstract

This article was to compare Performance Effectiveness of Village Public Health Volunteers, to study the problems and solving guidelines of Performance Effectiveness of Village Public Health Volunteers, the mixed methods research. and Job effectiveness of village health volunteers Overall, it is at a medium level. Different personal factors have different opinions. Therefore accept the research hypothesis. The problem is that the public health volunteers still lack knowledge in first aid. Suggestions should be provided for basic nursing courses.

Keywords: Effectiveness; Performance; Volunteers

---

* Received March 30, 2019; Revised April 28, 2019; Accepted May 20, 2019

บทนำ

ประเทศไทยได้นำการสาธารณสุขมูลฐานมาเป็นกลวิธีในการจัดการบริการสาธารณสุขของรัฐ ส่งเสริมให้ประชาชนพึ่งตนเอง ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้มาเป็นผู้กระตุ้นและสนับสนุนให้ประชาชนดูแลตนเอง และการที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ต้องอาศัยกลไกที่สำคัญในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานคือระบบอาสาสมัครเป็นหลัก โดยการให้ความรู้และฝึกอบรมให้ประชาชนเข้าร่วมดำเนินการในรูปของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยเน้นงานการป้องกันผสมผสานกับงานบำบัดรักษา เพื่อการพัฒนาสุขภาพและสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐาน เพื่อให้ประชาชนไทยมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้า (นางวิรินทร์ญา ทวีอนันต์ธนกุล, 2557)

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือ ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนที่อาสาเสียสละเวลาหยาดเหงื่อแรงกายและทุนทรัพย์ มาช่วยดูแลสุขภาพของประชาชน โดยได้รับการอบรมให้ความรู้ด้านการสาธารณสุขจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นประจำและต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลา 25 ปีที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ดำเนินการในฐานะที่เป็นผู้ทำการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพในระดับชุมชน

จากการที่ผู้วิจัยเป็นประชาชนของชุมชนเมืองเก่า ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบงานในฝ่ายส่งเสริมสุขภาพเทศบาล ซึ่งการดำเนินงานมุ่งเน้นการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้เข้าถึงประชาชนอย่างต่อเนื่อง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกลวิธีทางสาธารณสุขมูลฐาน เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี อาสาสมัครประจำหมู่บ้านในเขตเทศบาลชุมชนเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ (วนิดา วีระกุล, 2542) ได้รับการคัดเลือกและขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และดำเนินกิจกรรมในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร่วมกันพัฒนาและหาแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชาวบ้านด้านสุขภาพให้ดีขึ้นและยั่งยืน อีกทั้งยังมีโครงการและกิจกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เข้าร่วมลดน้อยลงอีกด้วย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มี 12 หมู่บ้าน 7,593 หลังคาเรือน มีอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน 334 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 1 คน/25.31 หลังคาเรือน ซึ่งมีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมหลังคาเรือนในการดูแลรับผิดชอบ เพื่อความเข้าถึงประชาชนจำเป็นอย่างยิ่งต่อกลวิธีทางสาธารณสุขมูลฐานให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (การสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2546) การจัดการความรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1. การรักษาพยาบาลเบื้องต้น 2. การป้องกันโรค 3. การส่งเสริมสุขภาพ 4. การฟื้นฟูสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการ สาธารณสุขมูลฐาน, 2542)

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษา ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อที่จะนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ของบุคลากร ให้มีศักยภาพและพัฒนาการเรียนรู้ ที่จะพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 334 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ (Yamane Taro, 1967) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 182 คน เก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม (ชุดิระ ระบอบ และคณะ, 2552) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแปรปรวนค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (พระครูสังฆรักษ์ เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, 2557)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน
ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน
ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ด้านที่	ความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีต่อ ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ในอำเภอเมือง จังหวัด ชัยภูมิ	ผลการวิเคราะห์		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	3.29	0.537	ปานกลาง
2.	ด้านการป้องกันโรค	3.29	0.515	ปานกลาง
3.	ด้านส่งเสริมสุขภาพ	3.27	0.729	ปานกลาง
4.	ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ	3.35	0.405	ปานกลาง
รวม		3.30	0.462	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานใน
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$,
S.D. = 0.462) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขต่อประสิทธิผลการ
ปฏิบัติงานในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน
ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t	F	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1. เพศ	1.480		0.141		✓
2. อายุ		3.642	0.014	✓	
3. การศึกษา		1.880	0.135		✓
4. อาชีพ		8.455	0.000	✓	
5. รายได้		4.535	0.004	✓	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขต่อ
ประสิทธิผลการปฏิบัติงานในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า
ประชาชนที่มีอายุ อาชีพ รายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานในอำเภอเมือง

จังหวัดชัยภูมิ ต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีเพศ การศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ “อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)” ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ “อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)” ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ลำดับ	ปัญหา-อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ด้ ำ น ก ำ ร	การพยาบาลเบื้องต้นอาสาสมัคร	ควรจัดให้มีการอบรมหลักสูตรการ
รักษาพยาบาล	สาธารณสุขยังขาดความรู้ในเรื่อง	พยาบาลเบื้องต้น ให้ความรู้เพื่อเพิ่ม
เบื้องต้น	การปฐมพยาบาลเบื้องต้น	ทักษะเรื่องการปฐมพยาบาล แก่
		อาสาสมัครสาธารณสุข
ด้ ำ น ก ำ ร	บางครั้งก็มีการป้องกันบ้าง ไม่	ควรยึดหลักการทำงานเดียวกัน โดยใช้
ป้องกันโรค	ป้องกันบ้าง ตามความเหมาะสมของ	หลัก 5 ส. และมีการติดต่อประสานงาน
	แต่ละพื้นที่	กันอย่างต่อเนื่อง มีการปฏิบัติงานใน
		รูปแบบเดียวกันอย่างถูกต้อง
ด้ ำ น ก ำ ร	ในบางครั้งการส่งเสริมสุขภาพยังไม่	การส่งเสริมสุขภาพ ควรมีการ
ส่งเสริมสุขภาพ	ค่อยได้รับความร่วมมือจาก	ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อให้
	ประชาชนในเท่าที่ควร เพราะยังเป็น	ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูล ได้อย่าง
	เรื่องที่แปลกใหม่	เหมาะสม
ด้ ำ น ก ำ ร	ในบางครั้งการให้คำแนะนำสำหรับ	ควรจัดให้มีนักจิตวิทยาในการให้
สถานการณ์	ประชาชน เพื่อให้ยอมรับสภาพของ	คำแนะนำต่อประชาชนเพื่อยอมรับ
	ผู้ป่วย เห็นใจและช่วยเหลือดูแล	สภาพของผู้ป่วย รวมถึงมีแนวทางใน
	ผู้ป่วยในชุมชน ยังมีน้อยมาก	การฟื้นฟูเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถมี
		ความสุข

จากตารางที่ 3 พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขผู้ตอบแบบสอบถาม ต้องการให้การปฏิบัติงานของ “อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)” ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ตามข้อเสนอแนะ ดังนี้

ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น คือ การจัดอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรการปฐมพยาบาล การเรียนรู้วิธีการปฏิบัติในการช่วยเหลือเหลือผู้ป่วยเบื้องต้น โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขที่ยังขาดความรู้ความสามารถ

ด้านการป้องกันโรค คือ ควรมีการปฏิบัติงานในแนวทางเดียวกัน โดยยึดตามหลักที่กำหนดใช้ร่วมกันคือหลัก 5 ส. ประกอบด้วย สะสาง (ทำให้เป็นระเบียบ) สะดวก (วางของในที่ที่ควรอยู่ สะอาด (ทำความสะอาด) สุขลักษณะ (รักษาความสะอาด) สร้างนิสัย (ฝึกให้เป็นนิสัย)

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ คือ ในการส่งเสริมสุขภาพนั้นควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงทุกครัวเรือน

ด้านการฟื้นฟูสภาพ คือ มีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงการพัฒนาด้านจิตใจควบคู่กันตามความเหมาะสม เช่น การจัดกิจกรรมในการฟังบรรยายธรรม เพื่อส่งเสริมด้านการเข้าถึงหลักธรรมให้ประชาชนทั่วไปและผู้ป่วย เพื่อให้เกิดความเมตตาซึ่งกันและกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ “อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)” ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยจะเห็นได้ว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนรู้สึกว่าได้รับการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูส่วนใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนี พิพิธโกศลวงค์ และนัธมน ฉะยบแหลม, (2545) ได้วิจัยเรื่อง “สาธารณสุขมูลฐานชุมชนกับการพึ่งพาตนเองทางสุขภาพของประชาชน จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ “อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)” ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีเพศและการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนบุคลากรที่มีอายุ อาชีพและรายได้ มีความคิดเห็น แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาณิรัตน์ รุ่งเกียรติกุล, (2541) ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขตามการรับรู้ของตนเองและเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุขกับการปฏิบัติงานตามบทบาท ในศูนย์สุขภาพชุมชน กรุงเทพฯ” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส เงินเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนบุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการรับรู้โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุคนธ์ ชุติปัญญาบุตร, (2546) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ (อสม.) ในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส เงินเดือน แตกต่างกัน มีการรับรู้โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรคพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขยังขาดความรู้ในเรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การส่งเสริมสุขภาพยังไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ที่เท่าที่ควร เพราะยังเป็นเรื่องใหม่ที่ ส่วนการให้คำแนะนำสำหรับประชาชนเพื่อให้ยอมรับสภาพของผู้ป่วย เห็นใจ

และช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยในชุมชน ยังมีน้อยมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัตน์ อยู่ยอด, (2551) ได้วิจัยเรื่อง “ความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขในการ ดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร” พบว่า การได้รับการอบรมให้ความรู้ต่อเนื่อง การศึกษาดูงานด้าน สาธารณสุขการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุข การยอมรับจากสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชน ยังไม่ดีเท่าที่ควร

องค์ความรู้

1. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น

จัดหายาสามัญประจำบ้านเพื่อให้การรักษาเบื้องต้น แก่ประชาชน รวมถึงการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยในร่างกายแก่ประชาชน มีการแนะนำในการใช้ยาสมุนไพรตามแบบแพทย์แผนโบราณ

2. ด้านการป้องกัน

ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประชุมแก้ไขปัญหาโรคติดต่อในชุมชน โดยมีการให้ความรู้เรื่องโรคติดต่อและวิธีการป้องกัน โดยมีการชักชวนให้ประชาชน ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย พร้อมกับแจ้งข่าวการเกิดโรคให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบโดยเร็ว

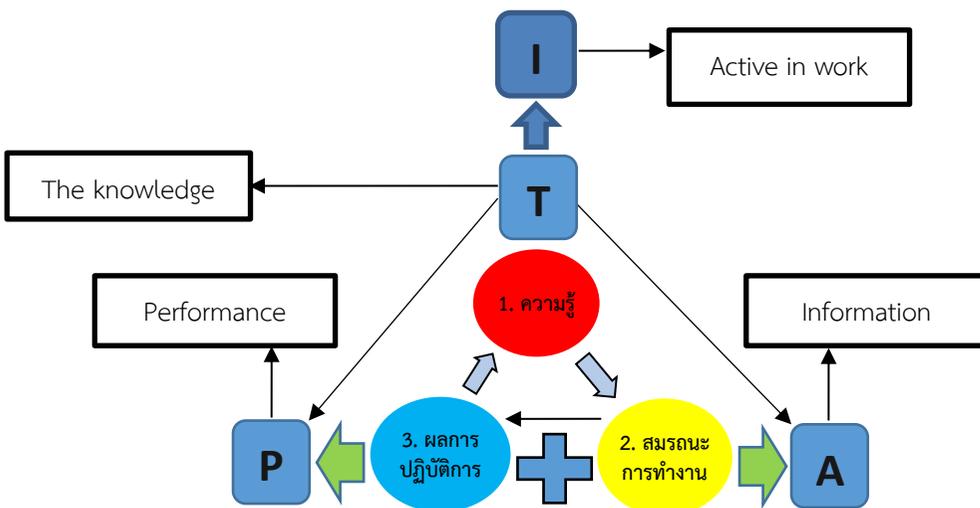
3. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

จัดทำกิจกรรมเป็นตัวอย่างแก่ ประชาชนในชุมชนมีการนำความรู้ด้านสาธารณสุข ออกเผยแพร่ทางเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว รวมถึงมีการพูดคุยแนะนำให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายแก่ประชาชน

4. ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ

ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพ แก่ผู้ป่วยติดเตียง รวมถึงช่วยเหลือหรือแนะนำแก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น วัณโรค โรคเรื้อน หอบหืด และลมชัก โดยมีการให้ความช่วยเหลือหรือแนะนำแก่ผู้สูงอายุ มีการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการส่งต่อจากสถานบริการด้านสาธารณสุข

2. องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ สามารถอธิบายได้ว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ต้องปฏิบัติงานอย่างไรจึงจะมีประสิทธิผลให้เกิดขึ้นได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

The knowledge = Active in work = Performance

1. I คือ Information = ข้อมูล/ข่าวสาร
2. T คือ The knowledge = ความรู้ในการปฏิบัติงาน
3. A คือ Active in work = สมรรถนะการทำงานของ อสม.
4. P คือ Performance = ผลการปฏิบัติการ

บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขในงานสุขภาพการป้องกันโรคเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสาธารณสุขอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน รวมถึงแพทย์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันโรคที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดขึ้นภายในชุมชนนั้น อย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายจัดทำแผนสำหรับการอบรมพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อให้เกิดความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างถูกวิธีภายในชุมชน
2. ควรมีนโยบายการสร้างเครือข่ายในการทำงานโดยยึดรูปแบบเดียวกัน สำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุข
3. ควรมีนโยบายแผนหรือโครงการในการรองรับค่าตอบแทนให้อาสาสมัครสาธารณสุขสำหรับการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรมีการจัดทำโครงการตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อให้อาสาสมัครได้ลงมือปฏิบัติงานจริง โดยให้อาสาสมัครได้มีส่วนร่วมเป็นส่วนใหญ่
2. ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูล ในกิจกรรมนั้น ๆ อย่างเหมาะสม
3. ควรมีการจัดนันทนาการให้การแนะนำสำหรับประชาชนเพื่อเป็นการฟื้นฟูเพื่อให้ผู้ป่วยได้มีการดูแลสุขภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ อาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อห้ทราบทั้งประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
2. ควรมีการศึกษาโดยเน้นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข

3. ควรศึกษาระบบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำอำเภอเพื่อให้ทราบการปฏิบัติงานในแต่ละตำบลว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- การสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2546). *สิทธิหน้าที่พลเมืองระบบสุขภาพภาคประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน.
- จิรภา สุขสวัสดิ์. (2547). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เฉลิมศรี สมะโน. (2546). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชุตีระ ระบอบ และคณะ. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นางวิรินทร์ญา ทวีอนันต์ธนกุล. (2557). *ประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังท้องถิ่นของเทศบาลในจังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วนิดา วีระกุล. (2542). *การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขกับการพัฒนาสุขภาพดีถ้วนหน้า*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พี. เอ. ลิปติง.
- สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. (2543). *สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มของงานสาธารณสุขมูลฐานชุมชนในประเทศไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: องค์การทหารผ่านศึก.
- อาภรณ์ เกียรติขจรพันธ์. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในงานอาสาสมัครสาธารณสุข: กรณีศึกษา อาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี (ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Yamane. T. (1967) *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd Ed). New York: Harper and Row.